

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

meddelat i Stockholm den 4 maj 2018

Mål nr

Ö 3626-17

PARTER

Klagande

Belaya Ptitsa - Kursk, 1154614000012

306800, Kursk Regionen

Kommunen Gorshechenskiy

Katyusin sad

Ryssland

Motpart

Robot Grader AB

Lunnargårdsgatan 4

431 90 Mölndal

Ombud: Advokaterna MW och EM

SAKEN

Ansökan om verkställighetsförklaring av utländsk skiljedom

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Svea hovrätts beslut 2017-06-22 i mål Ö 4396-16

Dok.Id 145878

HÖGSTA DOMSTOLEN
Riddarhustorget 8

Postadress
Box 2066
103 12 Stockholm

Telefon 08-561 666 00
Telefax 08-561 666 86
E-post:
hogsta.domstolen@dom.se
www.hogstadamstolen.se

Expeditionstid
08:45–12:00
13:15–15:00

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta domstolen avslår Belaya ptitsa - Kursks överklagande.

Belaya ptitsa - Kursk ska ersätta Robot Grader AB för rättegångskostnad i Högsta domstolen med 56 100 kr, avseende ombudsarvode, och ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för Högsta domstolens beslut.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

Belaya ptitsa - Kursk har yrkat att Högsta domstolen ska upphäva hovrättens beslut och förklara skiljedomen meddelad den 25 mars 2016 i Moskva verkställbar i Sverige. Bolaget har yrkat att Högsta domstolen under alla förhållanden ska sätta ned skyldigheten att ersätta Robot Grader AB:s rättegångskostnad i hovrätten.

Robot Grader AB har motsatt sig Belaya ptitsa - Kursks yrkanden och begärt ersättning för sin rättegångskostnad i Högsta domstolen.

SKÄL

Vad målet gäller

1. Målet gäller frågan om det finns hinder mot att erkänna och verkställa en utländsk skiljedom i Sverige på den grunden att motparten inte har varit i stånd att utföra sin talan i skiljeförfarandet (se 54 § 2 lagen, 1999:116, om skiljeförfarande).

Bakgrund

2. Det svenska bolaget Robot Grader ingick 2011 ett avtal med det ryska bolaget Belaya ptitsa om att Robot Grader skulle utföra arbeten på Belaya ptitsas fabrik i Ryssland. Enligt avtalet skulle tvister avgöras av den

Internationella skiljedomstolen vid Ryska federationens handelskammare (ICAC). I händelse av tvist mellan parterna skulle ICAC:s förfaranderegler och den ryska lagen om internationellt kommersiellt skiljeförfarande (ICALagen) tillämpas.

3. Tvist uppkom och Belaya ptitsa påkallade i maj 2015 skiljeförfarande. ICAC förelade den 6 juli 2015 Robot Grader att inom 15 dagar utse skiljeman och att inom 30 dagar ge in skriftligt svaromål. Robot Grader utsåg skiljeman men gav inte in något svaromål.
4. Den 23 september 2015 kallade skiljenämnden till förhandling, att hållas den 19 november 2015. I kallelsen uppmanades Robot Grader att senast den 1 november ge in svaromål. Robot Grader gav inte in något svaromål.
5. När förhandlingen inleddes den 19 november 2015 förklarade parterna att de hade för avsikt att förlikas. Skiljenämnden beslutade i enlighet med parternas gemensamma begäran att skjuta upp förhandlingen till den 11 december 2015. När den uppskjutna förhandlingen skulle inledas lämnade parterna in ett förlikningsavtal. Skiljenämnden ansåg att avtalet fastställde nya skyldigheter för parterna och därför inte utgjorde en förlikning avseende innehållet i tvisten. Parterna begärde då att förhandlingen skulle skjutas upp så att de kunde justera avtalstexten. Skiljenämnden beslutade att förhandlingen skulle hållas den 24 december 2015.
6. Vid förhandlingstillfället den 24 december förklarade parterna att de ännu inte hade slutfört förlikningsförhandlingarna och begärde återigen att förhandlingen skulle skjutas upp. Skiljenämnden beslutade att förhandlingen skulle skjutas upp till den 5 februari 2016.
7. Vid förhandlingen den 5 februari 2016 meddelade parterna skiljenämnden att de inte kunnat nå en förlikning. Belaya ptitsa yrkade att skiljenämnden skulle avgöra tvisten, medan Robot Grader begärde att

förhandlingen skulle skjutas upp så att bolaget kunde förbereda sin position i sakfrågan.

8. Skiljenämnden avslog Robot Graders begäran om att förhandlingen skulle skjutas upp. Nämnden ansåg att Robot Grader hade haft tillräckligt med tid för att förbereda sig och framhöll särskilt att bolaget inte hade lämnat in något svaromål. Genom slutlig skiljedom den 25 mars 2016 förpliktades Robot Grader att till Belaya ptitsa utge 324 000 euro och ersättning för skiljeförfarandeavgift.

9. Belaya ptitsa ansökte hos Svea hovrätt om att skiljedomen skulle förklaras verkställbar i Sverige. Robot Grader motsatte sig verkställighet på den grunden att handläggningen i skiljeförfarandet lett till att bolaget inte varit i stånd att utföra sin talan.

10. Hovrätten har ansett att Robot Grader – på grund av parternas förlikningsdiskussioner och att skiljenämnden inför förhandlingstillfället den 5 februari 2016 inte hade klargjort för bolaget hur tvisten skulle handläggas – haft giltiga skäl för att inte lämna in något svaromål eller förbereda sig för att slutligt utföra sin talan. Hovrätten har därför funnit att bolaget varit ur stånd att utföra sin talan och har avslagit Belaya ptitsas begäran om verkställighet.

11. Under handläggningen i Högsta domstolen har Robot Grader uppgett att bolaget utan framgång klandrat skiljedomen i Ryssland.

Erkännande och verkställighet av utländsk skiljedom

12. Huvudregeln är att en utländsk skiljedom, som grundar sig på ett skiljeavtal, ska erkännas och verkställas i Sverige (53 § lagen om skiljeförfarande). Skiljedomen verkställs emellertid inte om den, mot vilken skiljedomen åberopas, visar att han eller hon inte varit i stånd att utföra sin talan (54 § 2).

13. Lagen om skiljeförfarande går i denna del tillbaka på New York-konventionen från 1958 om erkännande och verkställighet av utländska skiljedomar. Konventionens syfte att underlätta verkställighet bör beaktas vid tolkningen av de svenska bestämmelserna (se NJA 2003 s. 379 och NJA 2010 s. 219 p. 7).
14. Bestämmelsen i 54 § 2 lagen om skiljeförfarande har sin motsvarighet i artikel V 1 (b) i New York-konventionen. Konventionen ger ingen vägledning om den närmare innebörden av verkställighetshindret. Det saknas även vägledande uttalanden i förarbetena till lagen om skiljeförfarande (jfr prop. 1971:131).
15. Det står dock klart att det, för att erkännande och verkställighet ska vägras, måste vara fråga om avsteg från för det internationella skiljeförfarandet grundläggande rättssäkerhetsgarantier. Parterna ska alltså ges rätten till ett rättvist förfarande inför skiljenämnden (eng: "due process of law").
16. I detta ligger att parterna ska behandlas lika och att förfarandet ska vara transparent och rimligt förutsebart för parterna. Ett grundläggande krav är att parterna ska få möjlighet att utföra sin talan. Kravet formuleras i den s.k. modellagen som att "each party shall be given a full opportunity of presenting his case" (se UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration, 1985, artikel 18) och i UNCITRAL:s skiljeförfaranderegler som att varje part i ett skiljeförfarande ska ges "a reasonable opportunity of presenting its case" (se artikel 17 i UNCITRAL Arbitration Rules, as revised in 2010). I den svenska lagen om skiljeförfarande anges på motsvarande sätt att parterna ska ges tillfälle att i all behövlig omfattning utföra sin talan skriftligt eller muntligt (se 24 § första stycket). I kravet ligger bl.a. att parten ska ges tid och förutsättningar att utföra sin talan. Vad som kan krävas beror i hög grad på omständigheterna i det aktuella förfarandet (jfr t.ex. UNCITRAL 2012 Digest of Case Law on the Model Law on International Commercial Arbitration, s. 97 ff.).

17. För att en part med framgång ska kunna göra gällande att den inte varit i stånd att utföra sin talan krävs att parten visar att så varit fallet, trots att den på ett lojalt sätt har medverkat i skiljeförfarandet (jfr artikel 25 i modellagen, jfr även 24 § tredje stycket lagen om skiljeförfarande).

Bedömningen i detta fall

18. Skiljeförfarandet reglerades genom parternas avtal av ICA-lagen och ICAC:s förfaranderegler.

19. Det framgår att parterna ska behandlas lika, att de ska beredas möjlighet att utföra sin talan, men också att de ska efterkomma skiljenämndens förelägganden (se bl.a. artiklarna 18, 24 och 25 i ICA-lagen samt 21 och 32 §§ ICAC:s förfaranderegler).

20. Två gånger uppmanades Robot Grader att ge in svaromål. Bolaget följde inte föreläggandena. I tiden före det första förhandlingstillfället den 19 november 2015 kan skiljenämnden därför ha haft fog för att uppfatta det som att Robot Grader inte skulle på ett lojalt sätt medverka i skiljeförfarandet. Något hinder mot att handläggningen fortsatte med sikte på ett avgörande av tvisten fanns då inte.

21. Vid det första förhandlingstillfället meddelade emellertid parterna gemensamt att de hade för avsikt att förlikas och begärde vid detta och ytterligare två tillfällen att förhandlingen skulle skjutas upp. Därigenom ändrades förutsättningarna för skiljeförfarandet. Parterna visade genom sitt agerande att de båda verkade för att nå en samförståndslösning utan att tvisten skulle behöva avgöras av skiljenämnden. I det läget fanns det inte längre anledning för Robot Grader att ge in något svaromål, och skiljenämnden återkom inte heller till bolaget i den frågan.

22. Av skiljedomen och övrig utredning framgår att det först i anslutning till det fjärde förhandlingstillfället stod klart att parterna inte kunde nå en

samförståndslösning. Fram till dess hade Robot Grader anledning att utgå från att tvisten inte skulle prövas i sak vid förhandlingen. När Belaya ptitsa vid förhandlingen begärde att skiljenämnden då skulle avgöra tvisten, ändrades förutsättningarna på nytt. Skiljenämnden skulle därför i den uppkomna situationen ha gett Robot Grader skäligt rådrom med att slutligt förbereda sig i sakfrågan och åberopa bevisning.

23. Skiljenämnden har åsidosatt en för internationella skiljeförfaranden grundläggande rättssäkerhetsgaranti, vilket lett till att Robot Grader inte varit i stånd att utföra sin talan. Därmed föreligger det, även med beaktande av att Robot Grader utan framgång klandrat skiljedomen i Ryssland, hinder mot att erkänna och verkställa domen i Sverige.

24. Det finns inte skäl att göra någon annan bedömning än den hovrätten har gjort i fråga om Belaya ptitsas skyldighet att ersätta Robot Graders rättegångskostnad i hovrätten. Vad Robot Grader har yrkat i ersättning för rättegångskostnad i Högsta domstolen är skäligt.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Gudmund Toijer, Johnny Herre, Agneta Bäcklund, Lars Edlund och Stefan Johansson (referent)
Föredragande justitiesekreterare: Karin Ahlstrand Oxhamre